

Állásfoglalás Vári György nyilvános vallomásával kapcsolatban

שבעה דברים נבראו קודם שנברא
העולם אלו הן תורה ותשובה גן
עדן וגיהנם כסא הכבוד ובית
המקדש ושמו של משיח:

„A világ teremtése előtt hét dolog te-
remtetett: a Szent Tan és a *meztérés*,
az Éden kert és a Gyehenna, a dicsőség
trónusa, a Szentély és a Messiás neve.”

(Talmud, Nedarim 39b)

Ros hásáná, tehát a zsidó újév előtt, a bűneinket elismerő és bűnbocsánatért fohászoló *szlichot* imák mondása idején dr. Vári György irodalomtörténész, az OR-ZSE harmadéves rabbihe-lyettes szakos hallgatója az egyik közösségi hálózat felületén nagy nyilvánosság előtt tett bejegyzésben vallott másfél évtizeddel korábbi tetteiről, s szembenézett azzal, hogy abban az időben visszaélt tanári pozíciójával. Tette nem csak az őszi nagyünnepek bűnvallási liturgiájá-
val mutat szoros összefüggéseket, de illeszkedik ahhoz a nemzetközi tendenciához is, melynek során a napnyugati kultúra társadalmi igyekezik szembenézni a gyengébbek, a kiszolgáltottabbak elleni erőszak, a hatalommal való visszaélés nyílt és burkolt formáival. E folyamat ki-
emelkedően fontos mozzanata, hogy az elkövetők is belássák tettük értelmét, az áldozatot és az elkövetőt különböző módon, de egyként traumatizáló jellegét. Le kell szögeznünk ugyanak-
kor, hogy Vári György nyilvános és teljesen önkéntes bűnvallása semmilyen formában sem elő-
feltétele a rabbinusi képesítésnek, arra őt az Egyetemen belül senki sem biztatta, azt senki tőle el nem várta. Tettéről nem egyeztetett velünk, annak folyamatára befolyásunk nem volt.

Tizenöt éve, az elkövetett és nyilvánosan megvallott bűn elkövetésének idején Vári György semmilyen kapcsolatban nem állt intézményünkkel, és nemcsak, hogy nem volt vallási tisztég-
viselő, de nem is élt vallásos életet. Ebből következően intézményünket semmilyen formális fe-
lelősség nem terheli a történetekkel kapcsolatban. Mivel azonban a Rabbiképző egyik hallgatójá-
nak bűnvallomásáról van szó, és a vétkek megvallásának önmagában teológiai jelentősége van,
valamint azért is, mert Vári György bejegyzése nagy visszhangot keltett, és így sokan felve-
tették azt a kérdést, hogy lehet-e vallási vezető abból, aki a) ilyen vagy hasonló cselekedetet kö-
vetett el, b) ilyen vagy hasonló nyilvános bűnvallomást tesz, ezért Egyetemünk úgy érzi, hogy
álláspontjával e kérdésben a szélesebb nyilvánosság elé kell lépnie.

1. A bűntől való őszinte elfordulás, meztérés (*tsuvá*) fontossága, kritériumai és hatása

Az OR-ZSE a zsidó vallásjog hagyományának fundamentumára épülő intézmény. A történetek-
kel kapcsolatos álláspontunk éppen ezért a héber morálteológia és zsidó vallásjog tanításaiból fakad.

A zsidó vallási hagyomány szerint még a legnagyobb vétkek utáni megtérés, illetve az elkövetett bűntől a megtérő lelkében támadó viszolygó elfordulást követő, illetve jelző bűnvallomás sem pusztán lehetőség, hanem a Tóra egyik kötelező érvényű, tevőleges parancsolata. (*Vájikrá* [3 Móz] [26:40](#), Rámbám, *Széfer hámicvot, Micvát ásze* [73.](#), *Széfer háchinuch* [364.](#)) A zsinagógai esztendő kezdete, a napjainkban is tartó tisé hónap egymást követő ünnepeivel, a sófár, a kos szarvából faragott ősi kürt hangjával szinte mást sem tesz, mint ennek a parancsolatnak a végrehajtására hív, nógat, ösztökél.

A megtérés őszinteségét teljes bizonyossággal ugyanakkor csak Isten, minden titkok tudója tudja megvizsgálni és tanúsítani (Rámbám: *Hilchot tsuvá* [2:2](#)); ember, intézmény vagy közösség nem. Így minden emberi közösség, hitközösség, mely megtérőt fogad be, a dolgok természetéből fakadóan kockázatot vállal.

A zsidó vallásbölcseleti álláspont az őszinte megtérés lehetőségének tekintetében mégis derűlátó. Azt föltételezi, hogy minden ember képes lehet az általa elkövetett bűnnel történő, valódi, őszinte önvizsgálatból fakadó szembenézésre, sőt szembefordulásra: „Milyen nagy a megtérés ereje! Tegnap [a bűnös] még el volt különítve az Örökkévalótól, Izrael Istenétől, ahogy írva van: »A bűneitek választanak el tőlem« [*Jesájáhu [Ézsaiás]* [59:2](#)] ... és ma közel került Isten e világi kisugárzásához (*sechiná*).” (Rámbám: *Hilchot tsuvá* [7:7](#)).

Az igazi megtérés nehéz, hosszú és gyötrő folyamat, amely komoly önreflexiót, vívódást, és korábbi cselekedeteink megítélésének alapos megváltoztatását követeli. Személyiségünket formáló, önazonosságunkon módosító, radikális hatása van. A hagyomány szavaival élve megtisztít, kiengesztelődést (*kápará*) szerez, bár nem fájdalommentesen, miként az oltárról vett parázs is égetve tisztít. A múltban a megtérők azért gyakran nevet is változtattak. Így kívánták kifejezésre juttatni, hogy immár nem azonosak a bűn elkövetése kori önmagukkal. (Rámbám: *Hilchot tsuvá* [2:4](#)).

Vári György konkrét személy, nem absztrakt módon elképzelt „bűnös”. Intézményünk oktatói, rabbijai hosszú esztendőök óta személyesen, személyiségének minden színfoltjával és árnyával együtt ismerik, szemben a közösségi médiában ismeretlenül ítélkezőkkel látták az elmúlt tizenöt esztendőnek az életvitelében, gondolkodásában és emberi kapcsolataiban bekövetkezett minden változását, tapasztalták korábbi tetteivel kapcsolatos – a nyilvános bűnvallomást hosszú évekkel megelőző – vívódását és büntudatát, és így nincs okuk feltételezni, hogy egykori vétkeinek megbánása ne a vezeklés és a megtisztulás őszinte vágyából fakadna. Épp ezért az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem vezetősége nem lát okot annak feltételezésére, hogy Vári György nyilvánosan megvallott, egykori tetteit ne bánná, ne szégyellné a legőszintebben, azoktól való viszolygása csupán a bűn ismétlése iránti vágyat leplező retorika volna. A megtérő bűnös nem hogy „veszélyt” nem jelent a közösségre, de a rabbinikus hagyomány szerint egyenesen olyan, mintha helyreállította volna a Szentélyt és annak oltárát megtisztította volna (*Vájikrá rábá* [7:2](#)). A Talmud többre tartja a megtérő bűnöst a vétkebe nem esőnél, mert a bűntől elfordulni, a bűnt elismerni, azaz nem letagadni, hanem megtagadni a legembertpróbálóbb kihívások egyike (*Bráchet* [34b](#)). Mindezekből következően nincs rá okunk, hogy akadályt gördítsünk Vári György tanulmányainak folytatása elé, sőt ha eltiltanánk, akkor óhatatlanul épp bűnvallását, a megtérés parancsolatának gyakorlását szankcionálnánk, azaz megtagadnánk a Biblia és a Talmud minden vonatkozó tanítását, előírását.

Ugyanakkor nem mehetünk el szótlánul Vári Györgynek mint rabbiszakos hallgatónak, leendő vallási tanítónak és lelkipásztornak a bűnvallomása mellett, azt tartalmilag és következményeiben is vizsgálunk kell. Szembe kell tudnunk ugyanis nézni annak lehetőségével, hogy a leg-

őszintébb bűnvallomás is félreecsúszhat, sajnos fakadhatnak belőle újabb vétkek, s tartalmazhat épp ezért olyan mozzanatot, mely az Egyetemet mint a kritika tudományos szellemének elkötelezett oktató intézményt önbírálatra sarkallja, sőt az önkorrekciónak kötelessége elé állítja.

2. A vallásos hagyománynak a nyilvános bűnvallomással szembeni követelményei

A nyilvános bűnvallomással kapcsolatban a Héber Biblia két különböző helye látszólag ellentmondó útmutatást ad. A nyilvános bűnvallomás az egyik (*Mislé* [*Példabeszédek*] [28:13](#)) szerint kívánatos, a másik (*Tehilim* [*Zsoltárok*] [32:1](#).) szerint viszont nem. A Babilóniai Talmudban (*Jomá* [86b](#)) ezt az ellentmondást többen többféle módon próbálták feloldani.

Ráv szerint a korábban már nyilvánosságra került bűnökre vonatkozó nyilvános vallomás kívánatos (Rási szerint azért, mert ezzel a megtérő azt mutatja, hogy valóban szégyelli és bánja korábbi cselekedetét), és a nyilvánosságra nem került bűnökkel kapcsolatban ajánlott hallgatni. Ráv Náchmán szerint az Isten és ember közötti parancsolatok megszegését nem szabad nyilvánosan megvallani, míg az ember és a másik ember közti bűnökre vonatkozó nyilvános bűnvallomás kívánatos. Első megközelítésben úgy tűnik, hogy a két bölcs között nézetkülönbség van, és a vallásjogi gyakorlat Ráv Náchmánt követi. (Rámbám, *Hilchot tsuvá* [2:5](#), *A Sulchán áruch*, *Orách chájim* [607:2](#) a jom kipuri zsinagógai bűnvallomással – és nem általában a nyilvános bűnvallomással – kapcsolatban úgy rendelkezik: „Nem köteles vétkét részletezni, de megteheti. Ha suttogva mondja a bűneit, helyes részleteznie azt.” Érdemes megemlíteni, hogy napjainkban nagyon kevés közösségben követik azt a gyakorlatot, amelyet a *Sulchán áruch* [[607:6](#)], illetve az askenázi közösségek számára irányadó kommentátora, a Remá épp e helyütt kötelezőként ír elő, miszerint a jom kipur [engesztelő nap] előtti déleesti ima alatt meg kell korbácsolni a közösség minden tagját. [A Máháril szerint valamilyen szíjjal, mert nem csak képletes ütésekről van szó.] Így Vári György nyilvános vallomása akár olyannak is tűnhetnék, amely összhangban áll mindkét talmudi bölcs véleményével, és az azt követő zsidó joggyakorlattal, hiszen az *Üvegplafonon* megjelent korábbi cikk alapján az ügy legalábbis részben közismertté vált (Ráv véleménye) és ember és ember közötti vétségekről van szó (Ráv Náchmán véleménye). Sőt, éppen az eset részleges ismertsége és hivatalos anonimitása miatt Vári György úgy is vélhette, hogy egyenesen kötelessége közzé tenni vallomását, hiszen a *Sáaré tsuvá* [607:2](#) és a *Szefer háchászidim* [22](#) szerint, amikor maga a véték ismert, de az elkövetőre vonatkozóan csak találgatások vannak, akkor az elkövetőnek bizony kötelessége a nyilvánosság elé állni annak érdekében, hogy elkerülhető legyen ártatlanok megvádolása.

Mindezen szempontokkal szemben azonban van egy döntő elv. A jelen esetben a sérelmet elszenvedők határozottan kérték, hogy ne kerüljön sor nyilvános vallomásra, és így teljesnek tűnik a háláchikus irodalomban az egyetértés, hogy az ő szempontjaikat lett volna kötelező figyelembe venni, és nagyon súlyos hiba volt nyilvános bűnvallomást tenni. Egyértelműen azon az állásponton van korunk egyik széles körben elismert döntéshozója, Ráv Eliezer Melámed is a *Pnine háláchá* c. művében, hogy még aki úgy gondolja, hogy megengedett a nyilvános vallomás az ember és ember közötti, nem vagy csak részben köztudott vétkek esetében, az is egyetért azazal, hogy a vallomást nem szabad úgy megtenni, hogy a sértett félnek ez további kellemetlenséget vagy szégyent okozzon. Továbbá a *Pánim meiroi* [2:178](#) szerint hiába is áll a nyilvános vallomást tevő szándékában, hogy megszegyenítse saját magát – könnyítve így lelkiismeretén, és

segítvén önmagát a megtérési folyamatban –, akkor sem szabad részletes nyilvános bűnvallomást tennie.

Intézményünk vezetősége e tekintetben a vallásjogi szempontoktól függetlenül, általános erkölcsi aspektusból a *Patent Egyesület* és a *Kék Vonal Gyermekkrízis Alapítvány* a sértettek érdekét elsőrangú szempontnak tekintő állásfoglalását tekinti irányadónak. Növendékünk vétkes mulasztáson érhető továbbá a tekintetben is, hogy nem vetett számot a szociális média nyújtotta nyilvánosság személyességének hamis érzetével és a térben is és időben is korlátlan nyilvánosságnak az áldozatok lelkére nehezedő többletterhével.

A nyilvános vallomással kapcsolatban az OR-ZSE vezetőségének tehát az az álláspontja, hogy noha Vári György szándékai tiszták és feddhetetlenek voltak, cselekedete mégsem volt helyénvaló, mind vallási, mind pedig morális szempontból további vétkek fakadtak belőle. A hallgatónkkal folytatott személyes megbeszélésen az Egyetem vezetősége annak a véleményének adott hangot, hogy a múltbéli vétség lelki feldolgozása vélhetően korántsem zárult le még, és mindenképpen kompetens személy segítségére lesz szüksége a teljes feldolgozáshoz, és ez egyben a teljes megtérésnek is a feltétele. Vári György nemcsak egyetértett ezzel, hanem arról is tájékoztatott bennünket, hogy már a megbeszélés előtt szakértőhöz fordult segítségért. Egyetemünk e lelki terápiás folyamatot figyelemmel kíséri.

Az eset intézményi tanulságai

A szóban forgó eset megerősített bennünket abban a korábbi, az esettől független meggyőződésünkben, hogy külső és belső szakemberek bevonása mellett a rabbiképzés hagyományos, több évszázados curriculumait olyan elméleti és gyakorlati képzésekkel szükséges kiegészíteni, melyek fölvértezik a rabbiszakos növendékeket azokkal az önismereti, szexuál- és pasztorálpaszichológiai, pszichotraumatológiai készségekkel, illetve a GBV-vel (a társadalmi nemekből, szerepekből fakadó erőszak kérdéskörével), valamint a szociális média használatával kapcsolatos ismeretekkel, melyek a hitéleti közösségszervezés, a gyakorlati lelkészet és lelki gondozás legújabb kori problémakörében eligazítanak.

Képzésünk ilyen irányú modernizációja ezzel meg is kezdődik.

Kelt Budapest városában, 5780. tiszré havának 21., azaz hosáná rábá bűnbánati napján.

Prof. dr. Vajda Károly, rektor
dr. Biró Tamás, docens, rektorhelyettes
dr. Komoróczy Szonja, docens

dr. Balázs Gábor docens, rektorhelyettes
Darvas István, főrabbi, főtitkár
dr. Toronyi Zsuzsanna docens